

استاد: ذوالفقاری؛ عابدین؛ (۱۳۹۹). «امکان‌سنجی اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد (در دانشگاه علوم انتظامی امین)»، توسعه سازمانی پلیس، دوره ۱۷، شماره ۷۲، صص ۸۵-۱۰۶.

امکان‌سنجی اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد (در دانشگاه علوم انتظامی امین)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۰۹/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۱۰/۲۱

رضا جوادیان^۱ رضا ملکی^۲ عابدین ذوالفقاری^۳.

چکیده:

این پژوهش با هدف امکان‌سنجی اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین و در سال ۱۳۹۹ انجام شده است. برای دستیابی به هدف یادشده، طبقه‌بندی سه‌گانه‌ای از میزان توانایی (توانایی ارزیابی عملکرد، توانایی نیروی انسانی و توانایی فنی)، میزان اختیارات (اختیار سازمانی، اختیار قانونی و اختیار رویه‌ای) و میزان پذیرش (پذیرش سیاسی، پذیرش مدیریتی و پذیرش انگیزشی) در دانشگاه علوم انتظامی امین براساس مدل شه^۲ انجام شد. پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش، از نوع توصیفی-تحلیلی بوده است. جامعه آماری پژوهش ۴۳ نفر بوده است که شامل اعضاء هیئت علمی، رؤسا، مدیران مالی، مدیران برنامه و بودجه، مدیران اداری، کارشناسان امور مالی، کارشناسان بودجه و تشکیلات و کارشناسان امور اداری دانشگاه علوم انتظامی امین، معاونت طرح و برنامه و بودجه ناجا و امور مالی ناجاست که به نوعی با بودجه دستگاه ارتباط داشته‌اند. به‌منظور گردآوری اطلاعات میدانی و دستیابی به اهداف پژوهش از یک پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که سطح معناداری دو بُعد «میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد» و «میزان اختیارات بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد» کمتر از ۰/۰۵ بوده که نشان‌دهنده معناداری آزمون و مثبت بودن سطح معناداری این دو بُعد، از نظر پاسخگویان است. در مقابل سطح معناداری بُعد میزان پذیرش بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه بیشتر از ۰/۰۵ بوده که نشان از تأیید فرض صفر است. در نتیجه در دانشگاه علوم انتظامی امین توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد و اختیارات کافی بودجه‌ریزی عملیاتی وجود دارد، اما پذیرشی برای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد وجود ندارد. در مجموع امکان بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه ممکن و قابل اجراست.

کلیدواژه‌ها:

بودجه‌ریزی عملیاتی، امکان‌سنجی، مدل شه، آموزش عالی، دانشگاه علوم انتظامی امین.

مقدمه

بودجه^۳، سندی است که درآمدها و هزینه‌های دولت را طی یک سال مالی تعیین می‌کند و نقشی بسیار مهم و حیاتی در رشد و بالندگی اقتصاد کشور دارد. در این میان توجه به نقاط ضعف نظام‌های بودجه‌ریزی و ترمیم (اصلاح نظام‌های بودجه‌ریزی)، به اقتصاد کشور کمک شایانی می‌کند. در یک تعریف کلی، مدیریت^۴ را استفاده مؤثر و کارآمد از منابع مادی، مالی و انسانی می‌دانند و بودجه تجلی عینی مالی آن است؛ به عبارتی بودجه، تبدیل منابع مالی به اهداف انسانی است (عسگری آزاد، ۱۳۹۲: ۵ به نقل از اشرفی و همکاران).

بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه دنیا تلاش می‌کنند نظام بودجه‌ریزی خود را در یک فرایند بهبود یا تغییر به یک نظام عملکردمحور^۵ یا عملیاتی که در آن ارتباط بین اعتبارات بودجه‌ای و عملکرد^۶ دستگاه‌های اجرایی شفاف و درک‌پذیر است، نزدیک‌تر سازند و از این طریق پشتوانه اطلاعاتی معتبر و قابل‌اطمینانی برای تصمیمات^۷ بودجه‌ای فراهم آورند (حسن‌آبادی و نجارصراف، ۱۳۸۷).

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نیز که مسئول کشف و نشر دانش^۸ و فراهم‌سازی آموزش^۹ و یادگیری^{۱۰} عالی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و کمک به توسعه جوامع هستند، به‌عنوان یک نظام (سیستم) از چندین زیرنظام تشکیل شده‌اند که اساسی‌ترین نظام مدیریتی آن، نظام مالی است (ساکتی و سعیدی، ۱۳۸۸). استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی^{۱۱} در نظام مالی دانشگاه‌ها، عوامل اثربخشی و صرفه‌جویی را به ابعاد سنتی بودجه‌ریزی افزوده می‌کند.

اهمیت موضوع پیش‌گفته موجب توجه و اصلاحات اخیر در نظام بودجه‌ای دانشگاه‌های کشور و حرکت به سوی بودجه عملیاتی شده است. به‌طوری‌که در قانون برنامه چهارم توسعه، دانشگاه‌ها نه‌تنها باید نظام بودجه‌ریزی خود را از بودجه‌ریزی برنامه‌ای به بودجه‌ریزی عملیاتی تغییر دهند، بلکه (در

-
3. Budget
 4. Management
 5. Performance axis
 6. Performance
 7. Decisions
 8. Knowledge
 9. Education
 10. Learning
 11. Budgeting operational

اجرای بند الف ماده ۴۹ این قانون) مؤسسه‌های آموزش عالی به تهیه بودجه عملیاتی به‌منظور دستیابی به بهای تمام‌شده فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و تعیین هزینه سرانه دانشجو در رشته‌های مختلف برای تأمین منابع مالی ملزم هستند (جمالی، ۱۳۹۱: ۲). دانشگاه علوم انتظامی امین نیز به‌عنوان یکی از مؤسسه‌های آموزش عالی از این امر مستثنی نیست و تغییر در نظام بودجه‌ریزی این دانشگاه به‌مثابه سایر دانشگاه‌ها امری ضروری به‌نظر می‌آید.

تبیین مسئله

تغییر نظام بودجه‌ریزی از شیوه سنتی فعلی به بودجه‌ریزی عملیاتی (بر مبنای عملکرد) از سال ۱۳۸۴ در دستور کار دولت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته و در این راستا طی سال‌های گذشته قوانین و مقررات متعددی پیشنهاد و به تصویب مراجع قانونی ذی‌ربط رسیده است. بخش ۲ بند ب تبصره ۴ قانون بودجه سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ کشور، مواد ۱۳۸ و ۱۴۴ قانون برنامه چهارم توسعه، ماده ۱۲ قانون مدیریت خدمات کشوری، بند ۳۲ سیاست‌های کلی ابلاغی رهبر، قوانینی هستند که طی این سال‌ها تصویب و در راستای تغییر نظام بودجه‌ریزی کشور به بودجه‌ریزی عملیاتی به مراجع ذی‌ربط ابلاغ شده است (حسن‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸).

از طرفی، درباره اجرای ماده ۱۳۸ قانون برنامه چهارم توسعه و مواد ۲۰ و ۲۱۹ قانون برنامه پنجم توسعه، دانشگاه‌ها به تئیه بودجه‌ریزی عملیاتی ملزم هستند. به همین دلیل، در سال‌های اخیر به مؤسسات آموزش عالی، برای تخصیص داخلی منابع و بازگرداندن اعتبارات دولتی و استفاده از رویکردهای بازار برای کسب درآمدهای غیردولتی، اختیارات بیشتری داده شده است (قلی‌زاده و کهن‌روز، ۱۳۹۴).

در پژوهش کنونی، پژوهشگر بر آن است که با توجه به الزامات و مقدرات موجود و تحلیل این نظام از طریق مطالعه مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده یک فضای اصلاح‌شده برای اجرای بودجه‌بندی عملیاتی، امکان اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین^{۱۲} را شناسایی کند.

بر اساس آنچه که تبیین شد، هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخگویی به این پرسش است که آیا امکان اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین وجود دارد؟

12. feasibility of performance based budgeting at amin police science university

پیشینه پژوهش

جدول ۱. مقالات و مطالعات مرتبط با بودجه‌ریزی عملیاتی در داخل کشور

نام	سال	عنوان	نتیجه‌گیری
شاه‌محمدی	۱۳۹۷	بررسی رابطه بین حسابداری تهیدی و بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد (مطالعه موردی: فرماندهی انتظامی استان کردستان)	گرایش به انجام حسابداری تهیدی به وجود برخی ویژگی‌ها در افراد بستگی دارد. این ویژگی‌ها شامل برنامه‌ریزی، تحلیل هزینه‌ها، مدیریت عملکرد مدیریت تغییر، نظام پاسخگویی و نظام انگیزشی هستند پس هرچه برنامه‌ریزی، تحلیل هزینه‌ها، مدیریت عملکرد مدیریت تغییر، نظام پاسخگویی و نظام انگیزشی بالاتر باشد، میزان انگیزه آنها برای حسابداری تهیدی بیشتر است.
اشرفی، جوادیان و روضایی	۱۳۹۷	آسیب‌شناسی اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در ناچا	نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، تبیین‌کننده آسیب‌های اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در ناچا بر عدم‌موفقیت در استقرار کامل نظام بودجه‌ریزی عملیاتی در سطح ناچاست و میزان تأثیر هر یک از این عوامل در این عدم‌موفقیت نیز مشخص می‌کند این آسیب‌ها که در سه گروه طبقه‌بندی می‌شوند عبارت بودند از: آسیب‌های موانع ساختاری، آسیب‌های موانع محیطی و آسیب‌های موانع محتوایی.
فرزاد، قاسمی، عرب‌اول و روضایی	۱۳۹۳	موانع استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی در دستگاه‌های اجرایی استان سیستان و بلوچستان	عوامل محیطی، فنی، فرآیندی و انسانی به‌عنوان مانع در اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی مؤثرند و عامل انسانی در بین سایر موانع نقش مهم‌تری ایفا می‌کند.
بورعلی و کاکوان	۱۳۹۳	الزامات استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی (مطالعه موردی: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بابل)	نتایج نشان داد که در حال حاضر دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بابل توانایی (ارزایی) عملکرد نیروی انسانی و فنی لازم برای اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی را دارد و از طرفی عوامل جنسیتی تحصیلات و سابقه کار در این توانایی تأثیرگذار نیستند.

جدول ۲. مقالات و مطالعات مرتبط با بودجه‌ریزی عملیاتی در خارج از کشور

نام	سال	عنوان	نتیجه
سارپوتنه و دالیمنته	۲۰۱۵	اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در بخش دولتی آنتونی	آنها در پژوهش خود عوامل اصلی موفقیت در بودجه‌ریزی عملیاتی (۱) دقت در مشخص کردن اهداف اصلی، ۲) تعیین شاخص‌های عملکرد که نشان‌دهنده نتیجه هر برنامه است، ۳) مدیریت برنامه‌ها و فعالیت‌های رنج با در نظر گرفتن محدودیت منابع و ۴) تبیین هزینه هر یک از برنامه‌ها و فعالیت‌های بخش دولتی را شناسایی کردند.
ایساک	۲۰۱۴	ارزایی تأثیر بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی بر عملکرد نهادهای مالی نیجریه	یافته‌های وی نشان می‌دهد که عوامل مدیریتی بر بودجه‌بندی اثرگذار بوده و بودجه‌بندی هم بر عملکرد بانک‌ها اثرگذار است.
تیانکای و سو	۲۰۱۲	بررسی ابزار رتبه‌بندی ارزیابی برنامه‌ها در بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد دولت آمریکا	نتایج پژوهش تیانکای و سو نشان داد که استفاده از ابزار رتبه‌بندی ارزیابی برنامه‌ها بر بهبود ارتقاء فرایند بودجه‌ریزی تأثیر چشمگیری ندارد.
لو، ویلوگیای و آرت	۲۰۱۱	متحد آمریکا- آنچه که قانون برای اجرای آن گرام کرده است	نتایج پژوهش آنها نشان داد که قانون بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد که شامل دستورالعمل‌های تفصیلی درباره توسعه گزارشگری و استفاده از داده‌های عملکرد می‌باشد، به استفاده قوی‌تر از نظام‌های بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در ایالات متحد آمریکا منجر می‌شود.
آندریوز	۲۰۰۴	«انتخاب، پذیرش، توانایی و اصلاحات بودجه‌ریزی عملیاتی»	وی تبیین کرد که بودجه‌بندی عملیاتی یک اقدام اصلاحی برجسته در جهان است. شواهد پژوهش وی نشان داد که از این اصلاحات در شوهیای محدود استفاده می‌شود و اختیار، پذیرش و توانایی، سه عامل تعیین‌کننده بگ فضای اصلاح‌شده برای بودجه‌بندی عملیاتی است.
چوردن و هاگنای	۲۰۰۵	«مزیت استفاده از بودجه عملیاتی در سازمانهای دولتی»	نشان داد که: بیشترین نمره به بهبود مسئولیت پاسخگویی برنامه‌ای و کمترین نمره به تغییرات در سیاست‌های ایالتی داده شده است. سپس پژوهشگران به بررسی موفقیت دستیابی به هدف‌های سیستم بودجه‌بندی بر مبنای عملکرد پرداختند در این حالت هم میزان دستیابی به موفقیت در هدف بهبود پاسخگویی برنامه‌ای بالاترین نمره را داشت و کمترین نمره به تغییر به تخصیص بودجه مربوط می‌شد در ادامه پژوهشگران به بررسی موفقیت نسبی بودجه‌بندی بر مبنای عملکرد در ارتباط میان وظایف و برنامه‌ها پرداختند و به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های مربوط به آموزش ذرایی بیشترین رتبه هستند. همچنین در بررسی مربوط به بودجه‌بندی بر مبنای عملکرد به عنوان ابزاری برای پاسخگویی، به این نتیجه رسیدند که اندازه گیری عملکرد باعث بهبود مسئولیت پاسخگویی نسبت به دستگاه‌های اجرایی می‌شود.

مبانی نظری پژوهش

در ایران از سال ۱۳۷۸، اصلاح نظام بودجه‌بندی در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به صورت جدی‌تری مورد توجه قرار گرفت و در طرح دوم‌مرحله‌ای که در همین زمینه تهیه و به تصویب ستاد اقتصادی دولت رسید، تهیه بودجه به روش عملیاتی به‌عنوان یک هدف میان‌مدت مورد توجه قرار گرفت. از سال ۱۳۸۰ در احکام مندرج در قوانین بودجه سالیانه، دولت مکلف به انجام اقدامات لازم برای اصلاح نظام بودجه‌بندی شده است که یکی از محورهای اساسی این اصلاح، تهیه و تنظیم بودجه به روش عملیاتی می‌باشد. در ماده ۱۳۸ قانون برنامه چهارم توسعه نیز بر این موضوع تأکید شده است (اشرفی، ۱۳۹۷: ۲، به نقل از نجارصراف و حسن‌آبادی، ۱۳۸۶).

بودجه نمایانگر همه برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت بوده و در توسعه اقتصاد ملی، نقش بسیار مهم و حیاتی ایفا می‌کند. با توسعه وظایف دولت و افزایش سریع هزینه‌های دولتی و پیوند آن با وضع عمومی اقتصاد کشور، موضوع کنترل مخارج، اهمیت خود را از دست داد و به بهبود در نظام‌های برنامه‌ریزی، کنترل و مدیریت منابع بخش عمومی منجر شد تا تصمیم‌گیرندگان بتوانند دید وسیع‌تری پیدا کرده و اطلاعات گسترده‌ای در مورد نتایج عملکردها و هزینه‌های اجرای فعالیت‌ها داشته باشند. این موضوع موجب توجه دولت‌ها به اقتصادی‌بودن، کارایی و اثربخشی منابع دولت و مدیریت مالی دولت شد.

اصلاح نظام‌های بودجه‌ریزی به اقتصاد کشور کمک شایانی می‌کند، زیرا یکی از اشکالات اساسی نظام بودجه‌بندی، غیرعملیاتی و غیرشفاف‌بودن بودجه می‌باشد و هزینه‌های بسیاری را به کشورها تحمیل کرده است که از جمله می‌توان به کسری بودجه سالیانه دولت اشاره کرد. هر چند که به‌نظر می‌رسد اجرای کامل بودجه‌ریزی عملیاتی با موانعی از جمله افزایش اختیارات مدیران اجرایی رده‌های پایین، تغییر رویکرد حسابداری دولتی به حسابداری تعهدی و اصلاح قانون محاسبات عمومی کشور روبه‌رو است، اما تغییر نظام بودجه‌ریزی به بودجه‌ریزی عملیاتی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر برای اقتصاد کشور به‌شمار می‌رود. بودجه‌ریزی عملیاتی براساس تعریف کمیسیون هوور^{۱۳} این‌گونه تعریف می‌شود: در مقوله بودجه‌ریزی عملیاتی، تمرکز بر وظایف یا فعالیت‌هاست، یعنی بر تحقق اهداف به جای فهرست کارکنان دولت یا مجوزهای خرید، تمرکز می‌شود. این روش بودجه‌ریزی، وظایف مجلس و جهت‌گیری دولت را بر دامنه و بزرگی فعالیت‌های مختلف دولت متمرکز می‌کند. این روش، دستاوردها و هزینه‌ها را به صورت شفاف به اطلاع مجلس و مردم می‌رساند (حسن‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۴ به نقل از رنگ‌ریز و همکاران، ۱۳۹۷).

13. Commission Hoovers

هدف از این پژوهش، امکان‌سنجی اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی براساس «مدل شه ۱۴» (۲۰۰۴)، در سه بُعد توانمندی ارزیابی عملکرد، توانمندی نیروی انسانی و توانمندی فنی در دانشگاه علوم انتظامی امین می‌باشد.

انواع شیوه‌های بودجه‌ریزی

بودجه‌ریزی افزایشی^{۱۵}

بودجه‌ریزی افزایشی برای جلوگیری از مشکلات ناشی از کار بزرگ و پردردسر بودجه‌نویسی سالیانه ابداع شده است. بودجه‌ریزان، با قبول بودجه سال گذشته، توجه‌شان را بر تغییرات افزایشی متمرکز می‌کنند. در این شیوه بودجه سال گذشته به‌عنوان پایه‌ای برای مصارف جاری فرض شده و یک افزایش سالیانه برای آن در نظر گرفته می‌شود که به روند تغییرات و پذیرش وظایف جدید از طرف دولت و عوامل دیگر بستگی دارد (شاه‌محمدی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۶).

بودجه‌ریزی برنامه‌ای^{۱۶}

بودجه برنامه‌ای است که در آن اعتبارات برحسب وظایف، برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان دولتی در سال مالی اجرای بودجه که برای نیل به اهداف خود باید انجام دهد، پیش‌بینی شده است. به عبارت دیگر، در بودجه برنامه‌ای مشخص می‌شود که دولت و دستگاه‌های دولتی در سال اجرای بودجه ۱. دارای چه اهداف، وظایف و مقاصد مصوبی می‌باشند و ۲. برای نیل به اهداف و مقاصد پیش‌گفته، باید کدام برنامه‌ها، عملیات و فعالیت‌ها را با چه میزان اعتبارات انجام دهند (شاه‌محمدی، ۱۳۹۷: ۳۷).

بودجه‌ریزی برمبنای صفر^{۱۷}

در بودجه‌ریزی برمبنای صفر، تمامی فعالیت‌ها و برنامه‌ها در سازمان از نظر اثربخشی و کارآیی تحلیل و ارزیابی شده و درجه اولویت آنها نسبت به یکدیگر تعیین می‌شود. فعالیت‌هایی که از نظر اهمیت در درجات پایین‌تر قرار گرفته‌اند، در صورت لزوم حذف شده و در سایر فعالیت‌ها اصلاحات ضروری انجام می‌شود. فعالیت‌های مهم نیز از محل صرفه‌جویی حاصل از حذف فعالیت‌های کم‌اهمیت، تقویت شده و توسعه می‌یابند (اشرفی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۰۷).

14. Sheh

15. Incremental Budgeting

16. Plan Budgeting

17. Zero Based Budgeting

بودجه‌بندی بر مبنای صفر، توجیه دوباره هر فعالیت از مبنای صفر است و برای هر فعالیت یا برنامه باید توجیهی وجود داشته باشد که آیا لازم است یا نه؟. در بودجه‌بندی بر مبنای صفر، هزینه‌ها به جای اینکه بر مبنای سطح جاری محاسبه شوند، از صفر آغاز می‌شوند. با چنین بودجه‌ای برای هر ربالی که مصرف می‌شود باید توجیه منطقی وجود داشته باشد.

بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد^{۱۸}

بودجه عملیاتی عبارت است از یک برنامه سالیانه به همراه یک بودجه سالیانه که رابطه میان میزان وجوه تخصیص‌یافته به هر برنامه با نتایج به‌دست‌آمده از اجرای آن برنامه را نشان می‌دهد. این بدان معنی است که با هر میزان مخارج انجام‌شده در هر برنامه می‌باید مجموعه معینی از اهداف تأمین شود (قهرمانی و جعفری، ۱۳۹۲: ۱۵).

اهداف بودجه‌بندی عملیاتی

دولت‌ها دو هدف را به‌طور واضح تعریف کرده‌اند که بودجه‌ریزی عملیاتی برای انجام آن می‌کوشد. این اهداف شامل:

۱- ارتقاء تصمیم‌گیری؛

۲- پُر بار کردن خدمات دریافتی (مدیریت کنترل کیفیت TQM) (رسولی، ۱۳۹۰: ۱۳).

هدف نهایی بودجه عملیاتی، اصلاح مدیریت بخش عمومی از طریق کمک به اتخاذ تصمیمات عقلایی و صحیح درباره تخصیص و تعهد منابع دولت بر اساس پیامدهای سنجش‌پذیر است که عملکرد دستگاه‌ها را در طول زمان منعکس کند.

معایب بودجه‌ریزی عملیاتی

۱- زمان‌بر بودن؛

۲- پُر هزینه بودن را می‌توان به‌طور خلاصه از معایب بودجه‌ریزی عملیاتی برشمرد (حسن‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۴).

موانع و مشکلات بودجه‌ریزی عملیاتی در مؤسسه‌های آموزش عالی

بودجه‌ریزی عملیاتی در صورت استقرار می‌تواند نظام مالی یک سازمان را متحول کند اما این شیوه در بُعد اجرایی و ساختاری با مشکلات بنیادی مواجه است. برخی از مشکلات بنیادی عبارت‌اند از:

18. Budgeting based on performance

۱- دشواری در تعریف اهداف و مقاصد؛

۲- متمرکز شدن فرایند بودجه.

همچنین مهمترین موانع ساختاری عبارتند از:

۱- موانع محیطی،

۲- موانع فنی و فرایندی (ساختاری)،

۳- موانع انسانی (رفتاری) (میرزایی اهرنجانی، ۱۳۹۰: ۳۵).

محاسبه هزینه تمام شده فعالیت‌های مؤسسه‌های آموزش عالی

در مؤسسه‌های دانشگاهی به استناد دستورالعمل اجرایی ماده ۱۴۴ قانون برنامه چهارم توسعه (موضوع قیمت تمام شده فعالیت‌ها و خدمات برای مجموعه فعالیت‌های مشابه که همگی یک واحد مشخص محصول تولید می‌کنند) هزینه‌های فعالیت‌ها را می‌توان به صورت سرانه محاسبه کرد.

امکان‌سنجی

پژوهشی است که از طریق آن اطلاعات اولیه درباره امکان به اجرا در آوردن یک طرح، برنامه و خط‌مشی آن با توجه به ظرفیت‌ها، قابلیت‌ها و محدودیت‌ها فراهم می‌شود. براساس مطالعات نظری و شرایط موجود در مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی می‌توان امکان استواری بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد را در قالب سه عامل پذیرش، توانایی و اختیار تقسیم‌بندی کرد. عامل پذیرش شامل پذیرش سیاسی، مدیریتی و انگیزشی، عامل اختیار شامل اختیار قانونی، رویه‌ای و سازمانی و همچنین عامل توانایی از سه گروه توانایی فنی، ارزیابی عملکرد و انسانی تشکیل می‌شود.

بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین

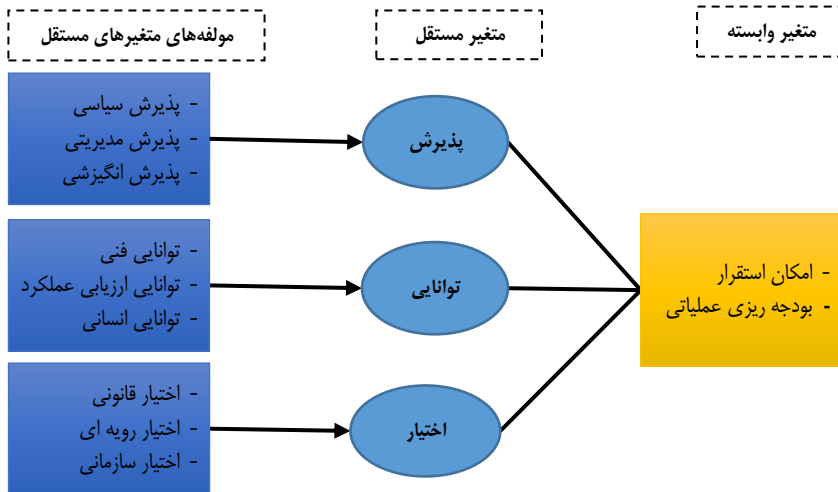
در حال حاضر دانشگاه علوم انتظامی امین با هدف استفاده از ظرفیت‌های سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور و همین‌طور ارائه توانمندی‌های این دانشگاه به سایر دانشگاه‌ها، در زمینه‌های گوناگون از قبیل استفاده از دانش روز استادان و همکاری‌های علمی و آموزشی، تعاملات پژوهشی، استفاده از کتابخانه‌ها و اشتراک نشریات و غیره، با تعدادی از دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها تفاهم‌نامه مبادله کرده و ارتباط تنگاتنگ دارد. بودجه‌ریزی پیشین در دانشگاه علوم انتظامی امین طی سال‌های متمادی همچون سایر سازمان‌ها و مؤسسات آموزش عالی تابعی از بودجه‌ریزی سنتی و به پیروی از دستورات سلسله‌مراتب ابلاغی همراه با آزمون و خطا سپری شده در حال حاضر گونه‌ای از برنامه‌ریزی عملیاتی برای پیش‌بینی و بودجه‌بندی

منابع و مصارف دانشگاه علوم انتظامی امین به شرح ذیل اجرا می‌شود:

نمودار ۱. فرایند برنامه و بودجه دانشگاه علوم انتظامی امین (کتابچه برنامه‌های عملیاتی و منابع و مصارف دانشگاه ۱۳۹۸).

مدل مفهومی تحقیق

نمودار ۲. مدل جامع بودجه ریزی عملیاتی (مدل شه) (Andrews , 2004 ,333)

مدلی که پژوهشگر به دنبال بررسی آن است مدل شه (sheh) آندریوز (۲۰۰۴) می باشد. این الگو دارای طبقه‌بندی سه‌گانه است که شامل توانایی، پذیرش و اختیار است. به لحاظ اینکه، این الگو در شیوه بودجه‌ریزی در دانشگاه تهران توسط محمودی خالدي، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرری توسط نورالمهدی جمالی، در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی بابل توسط محمدرضا پورعلی و سعید کاکوان و در شهرداری شیراز توسط جواد مرادی و همکاران، بررسی و تأیید شده است، پژوهشگر به دنبال آن است که از این الگو در دانشگاه علوم انتظامی امین استفاده کند. برنامه‌ریزی و تعیین برنامه، فعالیت‌ها و اقدامات بدون مطالعات امکان‌سنجی و اولویت‌دهی امکان‌پذیر نبوده و انجام امور یادشده در برنامه‌ریزی، نیازمند برآورد هزینه‌های انجام کار و قیمت تمام‌شده می‌باشد.

روش‌شناسی

پژوهش‌ها از لحاظ هدف به دو نوع کاربردی^{۱۹} و بنیادی و از لحاظ ماهیت و روش به پژوهش‌های تاریخی، توصیفی، همبستگی یا همخوانی، علی یا (پس از وقوع) و تجربی یا آزمایشی تقسیم می‌شوند

(تقی‌زاده و تار، ۱۳۹۲: ۵۴). روش این پژوهش، کاربردی و از نوع توصیفی-تحلیلی^{۲۰} می‌باشد. توصیفی است از آن جهت که واقعیت‌ها را بدون هیچ دخل و تصرفی تشریح می‌کند.

پژوهش کنونی، تحلیلی است، زیرا ویژگی‌های جامعه آماری پژوهش را براساس اطلاعات به‌دست‌آمده تبیین و روابط بین متغیر مستقل و وابسته را تحلیل می‌کند و براساس اطلاعات یادشده تحلیل‌های آماری برای آزمون فرضیه‌ها و دستیابی به نتایج مورد انتظار انجام خواهد شد.

جامعه آماری این پژوهش شامل رؤسا، مدیران مالی، مدیران برنامه و بودجه، مدیران اداری، کارشناسان امور مالی، کارشناسان بودجه و تشکیلات و کارشناسان امور اداری دانشگاه علوم انتظامی امین بوده است که به نوعی با بودجه دستگاره ارتباط داشته‌اند. پرسش‌نامه‌ها براساس اهداف، پرسش‌ها و مبانی نظری پژوهش در قالب ۹ مؤلفه و ۲۱ گویه طراحی و تعداد ۴۳ فقره پرسش‌نامه به صورت تمام‌شمار مورد استفاده قرار گرفت. در این پژوهش برای تبیین مباحث نظری و جمع‌آوری اطلاعات از هر دو روش کتابخانه‌ای^{۲۱} و میدانی استفاده شده است.

در این پژوهش برای افزایش روایی محتوای پرسش‌نامه از ابزارهای ذیل استفاده شد:

۱. استفاده از نظرات متخصصان و کارشناسان امور پژوهشی در امر بودجه‌ریزی و مالی؛

۲. مطالعه پرسش‌نامه‌های مشابه، مقالات، کتب و مجلات.

پایایی پرسش‌نامه این پژوهش با محاسبه آلفای کرونباخ، سنجش شده است. هر چه قدر مقدار آلفا به

یک نزدیک‌تر باشد، پایایی بیشتر و هر چه قدر مقدار آن کمتر باشد، پایایی کمتر است.

یافته‌ها

به‌منظور تحلیل داده‌های آماری مطالعه کنونی، تمام اطلاعات از طریق نرم‌افزارهای آماری به‌ویژه

نرم‌افزارهای SPSS (23.0)، Lisrel و Excel در دو بخش توصیفی و استنباطی تحلیل شده است.

در تحلیل توصیفی اطلاعات، شاخص‌های آمار توصیفی (شامل محاسبه جداول توزیع فراوانی، درصدها،

جداول توافقی و محاسبه شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نظیر میانگین و واریانس و ...) و سازه‌های

پژوهش به صورت کلی و سپس جزء‌به‌جزء و به‌طور جداگانه محاسبه شده است. در بخش تحلیل استنباطی

به‌منظور پاسخ به پرسش‌های پژوهش و همچنین آزمون فرضیه‌ها و به‌عبارتی تعمیم نتایج به‌دست‌آمده از نمونه

20. Descriptive-Analytical Method

21. Literature Review

به جامعه آماری پژوهش، از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف، تی تک‌نمونه‌ای، رتبه‌ای نشانه ویلکاکسون و دو جمله‌ای، استفاده شده است که نتایج در جداول جداگانه درج شده است.

گفتنی است که پیش از انجام تحلیل نهایی، داده‌ها^{۲۲} غربالگری و سرنده شد. بدین منظور مقادیر پرت^{۲۳} برای هر کدام از اجزاء، کنار گذاشته شد و داده‌ها از لحاظ نرمال بودن و همگنی (پیش فرض آزمون‌های پارامتریک) بررسی شدند.

آزمون نرمال بودن توزیع مؤلفه‌ها و ابعاد

در بررسی آزمون فرضیه‌های پژوهش، پیش از انجام آزمون‌ها نیاز است که نوع توزیع داده‌ها (نرمال و غیرنرمال بودن داده‌ها) در متغیرهای پژوهش به‌عنوان پیش فرضی برای استفاده یا عدم استفاده از آزمون‌های پارامتریک یا ناپارامتریک از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده شود. در این آزمون، زمانی توزیع داده‌ها نرمال است که سطح معناداری بیشتر از 0.05 باشد و مفروض‌های این آزمون به شرح زیر است:

- فرض حکم: بین فراوانی مشاهده شده و موردانتظار تفاوت وجود دارد (داده‌ها از جامعه غیرنرمال آمده‌اند)؛
 - فرض صفر: بین فراوانی مشاهده شده و موردانتظار تفاوت وجود ندارد (داده‌ها از جامعه نرمال آمده‌اند).
- بر این اساس ۹ مؤلفه و ۳ بعد آزمون و نتیجه به شرح جدول زیر به دست آمد:

جدول ۳. نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف به تفکیک مؤلفه‌ها و ابعاد

نوع توزیع	سطح معناداری بعد	اماره آزمون	نوع توزیع	سطح معناداری مؤلفه	اماره آزمون	مؤلفه	بعد
نرمال	۰,۲	۰,۱۰۹	غیرنرمال	۰,۰۲۳	۰,۱۴۵	توانایی ارزیابی عملکرد	میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه
			غیرنرمال	۰,۰۰۳	۰,۱۷	توانایی نیروی انسانی	
			غیرنرمال	۰,۰۰۳	۰,۱۴۲	توانایی فنی	
نرمال	۰,۰۵	۰,۱۵۸	غیرنرمال	۰,۰۵۵	۰,۱۶۵	اختیارات سازمانی	میزان اختیارات بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه
			غیرنرمال	-	۰,۲۰۹	اختیارات قانونی	
			غیرنرمال	۰,۰۰۱	۰,۱۷۹	اختیارات رویه‌ای	
نرمال	۰,۱۳۶	۰,۱۱۹	غیرنرمال	۰,۰۰۹	۰,۱۵۷	پذیرش سیاسی	میزان پذیرش بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه
			غیرنرمال	۰,۰۰۱	۰,۱۵۶	پذیرش مدیریتی	
			غیرنرمال	۰,۰۰۴	۰,۱۶۸	پذیرش انگیزشی	
نرمال	۰,۲	۰,۰۷۶	-	-	-	مجموع	

همان‌طور که ملاحظه می‌شود سطح معناداری هر ۹ مؤلفه، کمتر از ۰/۵ بوده که این موضوع به معنای رد فرض صفر و نرمال بودن توزیع مؤلفه است. بنابراین برای تحلیل استنباطی این مؤلفه‌ها، باید از آزمون‌های ناپارامتری استفاده شود. در مقابل، سطح معناداری هر سه بُعد و کل پرسش‌نامه کمتر و مساوی ۰/۰۵ بوده و این موضوع به معنای آن است که دلیلی برای رد فرض صفر وجود ندارد و آن را می‌پذیریم؛ از این‌رو توزیع آنان نرمال بوده و برای تحلیل استنباطی از آزمون‌های پارامتری استفاده خواهد شد.

تحلیل استنباطی

برای بررسی میزان تأثیر عوامل مورد مطالعه در بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد از دیدگاه پاسخگویان، از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. در این آزمون مقدار میانگین پاسخ‌ها با مقدار حد متوسط گزینه، مقایسه و بررسی شده است.

فرض صفر و فرض مقابل به شرح زیر است:

$$H_0: \mu = 3$$

$$H_1: \mu \neq 3$$

H_0 به معنای عدم تأثیر عوامل بر بودجه‌ریزی عملیاتی است.

فرضیه مقابل یعنی H_1 به معنای تأثیر گذاری عوامل مورد مطالعه بر بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد خواهد بود.

فرضیه فرعی ۱. عامل توانایی بر استقرار بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین تأثیر دارد. در بررسی فرضیه مربوط به توانایی لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج پژوهش به شرح ذیل است:

نتیجه آزمون برای عامل توانایی بیانگر آن است که مقدار آماره t محاسبه شده (۲.۷۲۲) با درجه آزادی (۴۲) و در سطح معناداری ($p < 0.05$) می‌باشد که این موضوع بیانگر رد فرض صفر است. با توجه به اینکه میانگین این بُعد برابر با ۳.۲۴ بوده است، با احتمال ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که توانایی لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، وجود دارد. بنابراین فرض نخست پژوهش تأیید می‌شود.

جدول ۴. نتایج آزمون پارامتری تی یک نمونه‌ای بُعد توانایی

ابعاد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری ابعاد	اختلاف میانگین	کران بالا	کران پایین
میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۲,۷۲۲	۴۲	۰,۰۰۹	۰,۲۴۰۳	۰,۴۱۸۵	۰,۰۶۲۲

فرضیه فرعی ۲. عامل اختیار بر استقرار بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین تأثیر دارد. در بررسی فرضیه مربوط به اختیار لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج پژوهش به شرح ذیل است:

نتیجه آزمون برای عامل اختیار بیانگر آن است که مقدار آماره t محاسبه شده (۳.۱۵۷) با درجه آزادی (۴۲) و در سطح معناداری ($p < 0.05$) می‌باشد که این موضوع بیانگر رد فرض صفر است. با توجه به اینکه میانگین این بُعد برابر با ۳.۳۵ بوده است، با احتمال ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که اختیار لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، وجود دارد. بنابراین فرض دوم پژوهش نیز تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتایج آزمون پارامتری تی یک‌نمونه‌ای بعد اختیار

ابعاد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری ابعاد	اختلاف میانگین	کران بالا	کران پایین
میزان اختیارات بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۳,۱۵۷	۴۲	۰,۰۰۳	۰,۳۴۸۸	۰,۵۷۱۸	۰,۱۲۵۹

فرضیه فرعی ۳. عامل پذیرش بر استقرار بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین تأثیر دارد.

در بررسی فرضیه مربوط به پذیرش لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج پژوهش به شرح ذیل است:

نتیجه آزمون برای عامل پذیرش بیانگر آن است که مقدار آماره t محاسبه شده (۰.۸۶۷) با درجه آزادی (۴۲) و در سطح معناداری ($p > 0.05$) می‌باشد که این موضوع بیانگر تأیید فرض صفر است. با احتمال ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که پذیرش لازم در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، وجود ندارد. بنابراین فرض سوم پژوهش تأیید نمی‌شود.

جدول ۶. نتایج آزمون پارامتری تی یک‌نمونه‌ای بعد پذیرش

ابعاد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری ابعاد	اختلاف میانگین	کران بالا	کران پایین
میزان پذیرش بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۰,۸۶۷	۴۲	۰,۳۹۱	۰,۰۹۶۹	۰,۳۲۳۵	-۰,۱۲۹

فرضیه اصلی: امکان اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین وجود دارد. در بررسی فرضیه مربوط به امکان اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج پژوهش به شرح ذیل است:

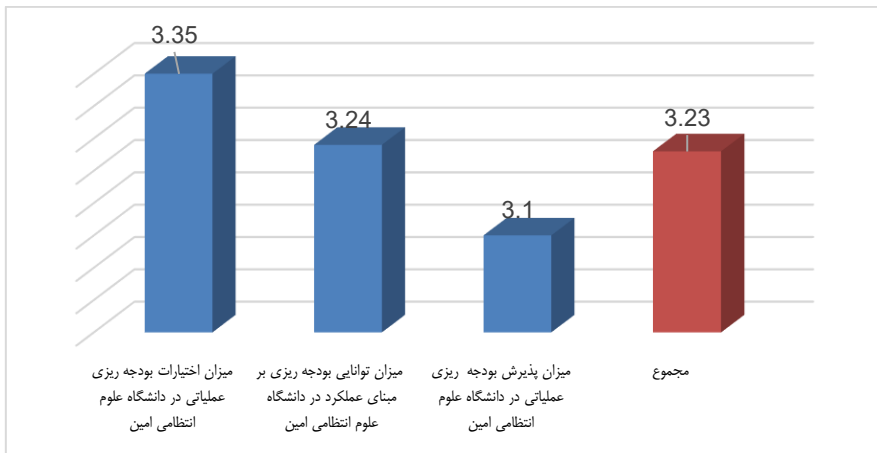
نتیجه آزمون برای امکان اجرا بیانگر آن است که مقدار کلی آماره t محاسبه شده (۲۶۳۲) با درجه آزادی (۴۲) و در سطح معناداری ($p < 0.05$) می‌باشد که این موضوع بیانگر رد فرض صفر است. با توجه به اینکه میانگین این پرسش‌نامه برابر با ۳.۲۳ بوده است. با احتمال ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که امکان اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین، وجود دارد. بنابراین فرض چهارم پژوهش نیز تأیید می‌شود.

جدول ۷. نتایج کلی آزمون پارامتری تی یک نمونه‌ای ابعاد پژوهش

ابعاد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری ابعاد	اختلاف میانگین	کران بالا	کران پایین
میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۲,۷۳۲	۴۲	۰,۰۰۹	۰,۲۴۰۳	۰,۴۱۸۵	۰,۰۶۲۲
میزان اختیارات بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۳,۱۵۷	۴۲	۰,۰۰۳	۰,۳۴۸۸	۰,۵۷۱۸	۰,۱۲۵۹
میزان پذیرش بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۰,۸۶۷	۴۲	۰,۳۹۱	۰,۰۹۶۹	۰,۳۲۲۵	-۰,۱۲۹
کلی	۲,۶۳۲	۴۲	۰,۰۱۲	۰,۲۳۰۳	۰,۴۰۷	۰,۰۵۳۷

جدول ۸. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی ابعاد پژوهش

ابعاد	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	مجموع
میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه علوم انتظامی امین	۳,۲۴	۰,۵۸	۱,۴۴	۴,۳۳	۱۳۹,۳۳
میزان اختیارات بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین	۳,۳۵	۰,۷۲	۱,۶۷	۵	۱۴۴
میزان پذیرش بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین	۳,۱	۰,۷۳	۱,۱۷	۴,۵	۱۳۳,۱۷
مجموع	۳,۲۳	۰,۵۷	۱,۹	۴,۲۹	۱۳۸,۹

نمودار ۳. نمودار میله‌ای میانگین ابعاد پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، تبیین‌کننده امکان اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین ناجاست و میزان تأثیر هر یک از عوامل در این عدم‌موفقیت نیز مشخص شده است. این عوامل در سه گروه طبقه‌بندی می‌شوند که عبارت‌اند از: میزان توانایی، میزان اختیار و میزان پذیرش. بنابراین با توجه به موانع موجود، پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش بر این اساس تنظیم شد و تأثیر هر یک از آنها بر موضوع مورد مطالعه مشخص شده است. در این پژوهش تلاش شد موانع اصلی، شناسایی و با استفاده از روش‌های مناسب آماری، میزان آنها توسط کارشناسان و دست‌اندرکاران موضوع ارزیابی شود. نتیجه‌ای که از این پژوهش در دانشگاه حاصل شد، نشان می‌دهد که بیشتر کارشناسان و متخصصان، نظرات همسو و یکسانی نسبت به امکان اجرا داشته‌اند و افزون‌بر این، شدت نظرات آنها درباره میزان اهمیت هر یک نیز به‌هم‌نزدیک است.

همان‌طور که نتایج پژوهش نشان داد: با اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۹، سطح معناداری دو بُعد «میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد» و «میزان اختیارات بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد» کمتر از ۰/۰۵ بوده که نشان‌دهنده معناداری آزمون و مثبت بودن سطح معناداری بُعد «میزان توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد» و بُعد «میزان

اختیارات بودجه‌ریزی» از نظر پاسخگویان است. این موضوع بدان معنی است که در دانشگاه علوم انتظامی امین توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد و اختیارات کافی بودجه‌ریزی عملیاتی وجود دارد. در بررسی فرضیه مربوط به اختیار لازم برای اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج به دست آمده با نتایج پژوهش‌های های دارایی و مشایی (۱۳۹۳)، جوردن و هاکیبارت (۲۰۰۵)، آندریوز (۲۰۰۴)، اسچ کی (۲۰۰۳) همسو می باشد. نتایج به دست آمده از بررسی فرضیه اخیر را می‌توان چنین توجیه کرد: عامل دوم که برای اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی تأثیرگذار است با سازوکارهای اختیار در دولت‌ها ارتباط دارد. اگر بودجه‌ریزان در اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی یا در مراحل آن، اختیار لازم را نداشته باشند، اجرا با مشکل روبه‌رو خواهد شد. سه بُعد مهم از اختیار وجود دارد: اختیار قانونی، اختیار رویه‌ای و اختیار سازمانی.

سطح معناداری بُعد میزان پذیرش بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در دانشگاه بیشتر از ۰۵/۰ بوده که نشان از تأیید فرض صفر است. در نتیجه در دانشگاه علوم انتظامی امین توانایی بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد و اختیارات کافی بودجه‌ریزی عملیاتی وجود دارد، در مقابل پذیرشی برای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد وجود ندارد. این موضوع نشان می‌دهد که در دانشگاه پذیرشی برای بودجه‌ریزی عملیاتی وجود ندارد.

در بررسی فرضیه‌های مربوط به پذیرش لازم در زمینه بودجه‌ریزی عملیاتی توسط دانشگاه علوم انتظامی امین، نتایج با پژوهش انجام شده توسط پورزمانی و نادری (۱۳۹۱)، همچنین پژوهش فروغی (۱۳۹۱) و باباجانی و رسولی (۱۳۹۰)، همسو می باشد. اگر بودجه‌ریزی عملیاتی توسط این گروه‌ها پذیرفته شود، به احتمال فراوان اجرا خواهد شد. چنانچه گفته شده است برای اجرای موفق بودجه‌ریزی عملیاتی، مقامات دولتی، مدیران اداری و کارکنان باید متقاعد شوند که بودجه‌ریزی عملیاتی درخور تلاش به منظور کاهش هزینه‌ها و نیل به منافع کوتاه‌مدت و بلندمدت دولت و اجتماع است. سه جنبه از پذیرش مورد نیاز است: پذیرش سیاسی، پذیرش مدیریتی و پذیرش انگیزشی. در منابع پایانی یافت نشدند. یکی از علل مهم و مورد تأیید کارشناسان که اجرا و استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی را با آسیب مواجه می‌کند، بی‌انگیزگی مدیران و کارکنان سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی به علت سهیم نبودن آنها در مزایا و منافع حاصل از اجرای مطلوب این روش بودجه‌بندی و نبود ابزارهای تشویقی برای آنهاست. با وجود اینکه در قانون برنامه چهارم، برای مدیران و کارکنان آن دسته از دستگاه‌هایی که بتوانند از محل اجرای این روش بودجه‌بندی، صرفه‌جویی داشته باشند و کارایی را افزایش داده و هزینه‌ها را کاهش دهند،

پاداش‌های تشویقی در نظر گرفته شده بود، اما در عمل سازگار نبوده است. مادام که دستگاه‌های نظارتی نظیر دیوان محاسبات کشور، سازمان حسابرسی و وزارت امور اقتصاد و دارایی همچون گذشته فقط به چگونگی مصرف منابع و نتایج عملکرد خویش در برابر نهادهای نظارتی پاسخگو نباشند، نمی‌توان انتظار تحول درخور ملاحظه‌ای درباره این موضوع داشت.

درمجموع آزمون‌تی تک‌نمونه‌ای برای کل پرسش‌نامه انجام شد که نتیجه حاکی از معناداری آزمون بوده است، به این معنا که در کل امکان بودجه‌ریزی برمبنای عملکرد در دانشگاه امین ممکن و قابل اجراست.

پیشنهادهای پژوهش

- برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای مدیران و کارکنان به‌ویژه کارکنان واحدهای بودجه و برنامه‌ریزی دانشگاه علوم انتظامی امین به‌منظور تبیین نظام بودجه‌ریزی عملیاتی و قیمت تمام‌شده و آشناساختن آنان با نحوه بودجه‌نویسی براساس نظام مزبور؛
- طراحی یک نقشه‌راه مشخص و قابل قبول برای استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی؛
- بازنگری آیین‌نامه مالی و معاملاتی دانشگاه و اعطاء اختیارات و الزامات لازم قانونی برای اجرای استقرار نظام‌ها و برنامه‌های نوین بودجه‌ریزی و حسابداری؛
- پیشنهاد برای طرح و برنامه و بودجه دانشگاه: با توجه به اینکه نتایج حاصل از پژوهش در حوزه پذیرش بودجه‌ریزی برمبنای عملکرد از سطح میانگین قابل قبول پایین‌تر است، بنابراین طرح و برنامه و بودجه دانشگاه با اجرای کارگاه آموزشی برای سطوح مدیران و رؤسای ادارات و کارشناسان برنامه‌ریزی عملیاتی نسبت به اغناءسازی آنها اهتمام کند؛
- برقراری نظام تشویق و تنبیه متناسب با فعالیت‌ها در حین اجرای نظام بودجه‌ریزی برمبنای عملکرد (عوامل مربوط به منابع انسانی)؛
- نتایج نشان می‌دهد که نظام انگیزشی افراد در سطح پایینی است، بنابراین توصیه می‌شود تغییرات اصولی و برنامه‌های راهبردی برای ارتقاء انگیزه افراد و بهبود عملکرد، تقویت شود؛
- نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که اجرای بودجه‌ریزی برمبنای عملکرد بدون استقرار سامانه‌های مربوط امکان‌پذیر نیست، بنابراین اقدام جدی برای تهیه سامانه‌های بودجه‌ریزی عملیاتی، حسابداری تعهدی و حسابرسی عملیاتی پیشنهاد می‌شود؛

- پیشنهاد می‌شود در تهیه و تدوین مراحل بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد، مشارکت حداکثری برای مدیران فراهم شود و شرایط یادگیری در زمینه وظایف مربوط به مشاغل، برنامه‌های راهبردی، بهبود پاسخگویی و شفافیت عملکرد و مسئولیت در آنها تقویت شود؛
- بررسی عوامل مؤثر بر بهبود و آماده‌سازی عوامل پایه‌ای، رفتاری، ساختاری و محیطی اجرای بودجه؛
- بررسی امکان پیاده‌سازی عملی بودجه‌ریزی عملیاتی در ناجا با تأکید بر بُعد پذیرش؛
- بررسی تأثیر اعمال محرک‌های تشویقی، انگیزشی و تنبیهی در اجرای بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد.

منابع:

منابع فارسی

- اشرفی، امیر، رضا جوادیان و منصور روضه‌ای (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در ناجا. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مدیریت مالی و بودجه. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- باباجانی، جعفر؛ مهدی رسولی (۱۳۹۰). شناسایی موانع و مشکلات موجود در استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی در دستگاه‌های اجرایی کشور. فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری مالی (۱)، صص ۳۲-۵۰.
- پور زمانی، زهرا؛ بابک نادری (۱۳۹۱). بررسی استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی در سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی/ایران. فصلنامه حسابداری سلامت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی فارس، ۱ (۱)، صص ۱-۱۶.
- پور علی، کاوان (۱۳۹۳). الزامات استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی (مطالعه موردی: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بابل).
- جمالی، نورالمهدی (۱۳۹۱). امکان‌سنجی اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد.
- حسن‌آبادی، محمد، علیرضا نجارصراف (۱۳۸۷). کتاب نیم‌قرن تجربه آمریکا در نظام‌های بودجه‌ریزی عملیاتی. تهران: مرکز آموزش و پژوهش صنعتی ایران.
- حسن‌آبادی، محمد؛ علیرضا نجارصراف (۱۳۸۹). کاربرد اطلاعات عملکردی در نظام بودجه‌ریزی. تهران: مرکز آموزش و پژوهش صنعتی ایران.
- دارائی، محمد رضا؛ مریم تقی‌مشایی (۱۳۹۳). شناسایی عوامل استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی. ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه. شماره ۱۷۵ صص ۱۲-۲۳.
- رسولی، مهدی (۱۳۹۰). شناسایی موانع و مشکلات موجود در استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی در دستگاه‌های اجرایی کشور.
- رنگ‌ریز، وحید، علی یآوری و کیوان شاه‌محمدی (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین حسابداری تعهدی و بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد (مطالعه موردی: فرماندهی انتظامی استان کردستان). پایان‌نامه مقطع کارشناسی‌ارشد رشته مدیریت مالی و بودجه‌ریزی. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.

- ساکتی، پرویز؛ احمد سعیدی (۱۳۸۸). چالش‌ها و راهکارهای بکارگیری شاخص‌های عملکردی در بودجه‌ریزی عملیاتی. مجموعه مقالات سومین کنفرانس بین‌المللی بودجه‌ریزی عملیاتی، تهران، گروه مشاوران پنکو، تیر (۱۷-۱۸).
- عسگری آزاد، محمد (۱۳۹۲). بودجه‌ریزی عملیاتی در همایش‌های بین‌المللی رازی. ایران. تهران: کنفرانس بین‌المللی بودجه‌ریزی عملیاتی.
- فرزاد، قاسمی (۱۳۹۳). موانع استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی در دستگاه‌های اجرایی استان سیستان و بلوچستان. نشریه دانشگاه علوم پزشکی زابل، دوره ۶، شماره ۲، صص ۴۴-۵۳.
- فروغی، داریوش؛ محمد حقیقی پرپری و امیر رسالیان (۱۳۹۱). امکان‌سنجی اجرای روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت در بودجه‌بندی عملیاتی دستگاه‌های دولتی (مطالعه موردی، دستگاه‌های دولتی استان اصفهان). فصلنامه حسابداری سلامت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی فارس، ۱ (۱)، صص ۴۷-۶۲.
- قلی‌زاده، محمدحسن، امیر کهن‌رو (۱۳۹۴). الزامات بودجه‌ریزی عملیاتی در نظام آموزش عالی کشور. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۱، ش ۱، صص ۳۹-۵۹.
- میرزائی اهرنجان‌ی (۱۳۹۰). موانع استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی بر اساس مدل علمی سه شاخگی (ساختار، زمینه و رفتار).

منابع لاتین

- Analytical review of the empirical literature, Imf working paper. 2005.
<http://www.pjiran.ir/forum/forum159/thread19944.html>D-
- Andrews, M, (2004). *Authority, pu. Ability and Performance-Based Budgeting Reforms*. The International Journal of Public Secure Management. Vol. 17, No. 4, PP:334 -336.
- Isaac, L. (2014). *Appraising the Impact of Budgeting and Planning on the Performance of Financial Institutions in Nigeria*. Research Journal of Finance and Accounting, Vol.5, No.16, pp12-27.
- Jordan, M.M.& M.M Hackbani. (1999). *Performance Budegcting and Performance Funding in the States: A States Assessment*. public budgting & fluance 19 pp 68-88.
- Lu, Y.; Willoughby, K.; and S. Arnett. (2011). *Performance Budgeting in the American States, What's Law got to do with it?*. State and Local Government Review Journal, Vol. 43, No. 2, pp. 79-94.
- Schick, A. (.). *The Performing state Rellection on an Idea whose Time Has come but whose Implementation Has Not*. oecd Journal on Budgeting. 2003 Vol. 3, No. 2, PP: 83.
- Surianti, M., Dalimunthe, A. (2015). *The Implementation of Performance Based Budgeting in Public Sector (Indonesia Case: A Literature Review)*. Research Journal of Finance and Accounting, Vol.6, No.12, pp. 198-211.
- Tiankai W. and B. Sue. (2012). *PART: An Attempt in Federal Performance based Budgeting*. The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal, Vol. 17, No. 2, pp.1-16.